

УДК 657.65

Хохлов М.П.*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри «Фінанси і кредит»
Харківського інституту фінансів**Київського національного торговельно-економічного університету***Царенко Т.С.***студент**Харківського інституту фінансів**Київського національного торговельно-економічного університету*

ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ТА ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

THEORETICAL ESSENCE OF THE FINANCIAL RESULT AND THE COMPANY'S INCOME

АНОТАЦІЯ

В умовах розвитку підприємницької діяльності в Україні ключовим аспектом є фінансовий результат підприємства. Визначення теоретичних аспектів поняття «фінансовий результат підприємства» є необхідною умовою для побудови ефективної системи управління підприємством. У статті здійснено морфологічну оцінку поняття «прибуток підприємства». Узагальнено способи визначення прибутку як кінцевого результату діяльності підприємства. Подано характеристику основних функцій, що виконує прибуток підприємства.

Ключові слова: фінансовий результат, прибуток, збиток, фінансові ресурси, чистий дохід, капітал, додаткова вартість.

АННОТАЦИЯ

В условиях развития предпринимательской деятельности в Украине ключевым аспектом является финансовый результат предприятия. Определение теоретических аспектов понятия «финансовый результат предприятия» является необходимым условием для построения эффективной системы управления предприятием. В работе представлена морфологическая оценка понятия «прибыль предприятия». Обобщены способы определения прибыли как конечного результата деятельности предприятия. Представлена характеристика основных функций, которые выполняет прибыль предприятия.

Ключевые слова: финансовый результат, прибыль, убыток, финансовые ресурсы, чистый доход, капитал, прибавочная стоимость.

ANNOTATION

Under the terms and conditions of development of the entrepreneurial activity in Ukraine the key aspect is the financial results. Determination of the theoretical aspects of the concept "company's financial result" is the necessary condition for creating an effective system of the company's management. The paper presents the morphological assessment of the concept of the "company's income". The ways of determining the income as the end result of the company's activity have been generalized. The characteristics of the main functions, performed by the company's income, have been presented.

Key words: financial result, profit, loss, financial resources, net income, capital, and surplus value.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення важливою умовою функціонування та розвитку підприємства є одержання позитивного фінансового результату, тобто прибутку. На цій основі опрацювання сучасних методів оцінки поняття «фінансовий результат підприємства» та «прибуток підприємства» є важливим аспектом у теоретичному обґрунтуванні та практичному застосуванні в діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичному обґрунтуванню поняття «фінансовий результат підприємства» та «прибуток підприємства» присвячено багато наукових праць сучасних економістів, таких як Н.Ю. Мардус [1], І.А. Бланк [3], О.О. Гетьман [4], С.В. Мочерний, Я.С. Мочерна [5], М.В. Патаридзе-Вишинська [6], А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк [7] та ін., однак в умовах складного економічного становища це питання потребує подальшого опрацювання.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Важливість трактування категорій «фінансовий результат» та «прибуток підприємства» зумовлюється як теоретичними, так і прикладними аспектами вирішення цієї проблеми, що потребує подальшого дослідження теоретичних основ її сутності в умовах постійних економічних змін.

Метою статті є проведення морфологічної оцінки поняття «фінансовий результат підприємства» та надання власного визначення на основі праць відомих економістів і науковців, адже питання фінансового результату потребує постійного удосконалення в умовах зміни економічного середовища підприємництва та розвитку економіки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий результат підприємства відображає кінцевий результат за всіма напрямками його діяльності – операційної, фінансової, інвестиційної. Тому можливо стверджувати, що поняття «фінансовий результат підприємства» є набагато ширшим, оскільки відображає не лише можливий одержаний прибуток підприємства, а і збитки. У разі одержання позитивного фінансового результату підприємством можливо говорити про його ефективне функціонування як у внутрішньому, так і у зовнішньому середовищі. Зростання фінансового результату дає змогу підприємству досягти більшої фінансової незалежності, тобто створити основу для його самофінансування, а в умовах економічної нестабільності, нестачі фінансових ресурсів,

дорожні кредитних ресурсів одержання прибутку підприємством дає йому змогу створити умови для подальшого розвитку, здійснювати розширене відтворення.

Сучасна підприємницька діяльність господарюючих суб'єктів спрямована на одержання прибутку. Саме можливість одержання прибутку та наявність його спонукає їх входити в певну сферу діяльності, а за відсутності прибутку або навіть загрози його відсутності – покинути певний сегмент ринку. З розвитком економічної теорії поняття прибутку змінювалось, а також змінювались підходи до методології його визначення. До найскладніших, важких і винятково гострих проблем економічної теорії і господарської практики належить проблема визначення терміну «прибуток». У порівнянні з прибутком категорія фінансового результату є ширшим поняттям, оскільки є однією із двох форм (прибуток чи збиток) відображення фінансового результату господарської діяльності підприємства. Фінансовий результат характеризує якісні та кількісні показники результативності господарської діяльності підприємства, а прибуток – позитивне (додатне) значення фінансового результату, що свідчить про високу результативність господарської діяльності, характеризує ефективність виробництва і в кінцевому підсумку свідчить про обсяг і якість ви-

робленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Прибуток є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємства, а і джерелом формування бюджетних ресурсів держави. Як кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства він становить різницю між загальною сумою доходів та витратами на виробництво і реалізацію продукції. Практична цінність отриманих результатів полягає в тому, що вони є базою для подальших методичних і прикладних досліджень прибутку підприємства, що є основою розвитку фінансового менеджменту [1, с. 27].

У таблиці 1 подано морфологічну оцінку поняття «прибуток» як бажаного фінансового результату підприємства на основі доробків відомих економістів та науковців.

Прибуток підприємства – це особливий фінансовий показник у сфері діяльності суб'єктів господарювання. Формування, розподіл та використання прибутку як фінансового результату залежить від багатьох факторів, таких як розрахунок собівартості продукції, визначення всіх витрат підприємства, проведення дивідендної політики, розрахунку прибутків або збитків від усіх видів діяльності господарюючої одиниці.

Формування абсолютної суми прибутку відбувається на основі оцінки ефективності його

Таблиця 1

Морфологічна оцінка поняття «прибуток підприємства»

№ п\п	Автор, джерело	Поняття	Ключові слова
1	Господарський кодекс України [2, ст. 142]	Прибуток (дохід) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань.	Показник фінансових результатів
2	Бланк І.О. [3, с. 23]	Прибуток є вираженням у грошовій формі чистим доходом підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності і становить різницю між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності.	Чистий дохід підприємця
3	Гетьман О.О. [4, с. 457]	У прибутку акумулюються резерви всіх складових елементів діяльності підприємства (виробництво і реалізація, якість і асортимент, ефективність використання виробничих ресурсів).	Ефективність використання виробничих ресурсів
4	Мочерний С.В. Мочерна Я.С. [5, с. 331]	Прибуток – це головна мета діяльності підприємства, що реалізується у процесі виробництва та реалізації товарів з використанням найманої праці, діяльності самих підприємців, отриманого синергічного ефекту від взаємодії найманих працівників із засобами виробництва, а також виражає певну сукупність відносин економічної власності у здійсненні названих видів діяльності.	Головна мета діяльності підприємства
5	Патарідзе-Вишинська М.В. [6, с. 25]	Прибуток є формою доходу суб'єкта господарської діяльності, що вклав свій капітал з метою досягнення певного комерційного успіху. Категорія прибутку нерозривно пов'язана з категорією капіталу – особливого фактора виробництва – і в усередненому вигляді характеризує ціну капіталу, що функціонує.	Ціна капіталу, що функціонує
6	Поддєрьогін А.М. [7, с. 90]	Прибуток – це частина додаткової вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу. Підприємство одержує прибуток після того, як втілена у створеному продукті вартість буде реалізована і набере грошової форми.	Частина додаткової вартості
Визначення автора		Прибуток підприємства – це головна мета діяльності підприємства, яка характеризує ефективність використання виробничих ресурсів і є показником фінансового результату.	

фінансово-господарської діяльності, і його можна розглядати згідно з двома теоріями, як представлено на рис. 1.

На зміни фінансового результату впливає багато факторів. За ступенем взаємопідлеглості вони поділяються на фактори першого і другого порядків. До факторів першого порядку належать зміни прибутку від реалізації продукції (робіт, товарів, послуг); від іншої реалізації; позареалізаційних результатів. Узагальнюючи в собі фінансові результати різних видів діяльності, прибуток формує одне з джерел сплати податків та поповнює джерела формування фінансових ресурсів підприємства [8, с. 86].

Сутність прибутку як економічної категорії розкривається також через функції, як представлено на рис. 2.

Розвиток підприємництва в країні вимагає від суб'єктів господарювання якомога раціональніше використовувати фінансові ресурси, щоб досягти максимального фінансового результату та реалізувати місію підприємства,

тому особливої уваги потребують такі важливі фінансові категорії, як фінансовий результат та прибуток підприємства.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна визначити, що фінансовий результат підприємства може відображати ступінь його вдалої діяльності у разі одержання прибутку та ступінь невдачі проведення фінансово-господарської діяльності в разі одержання збитку. Прибуток підприємства – це особлива економічна категорія, адже саме прибуток дає змогу підприємству стимулювати виробничий процес, проводити фінансову, інвестиційну діяльність. Величина прибутку повинна бути достатньою для задоволення виробничих та інших потреб підприємства. В одержанні прибутку зацікавлені не лише власники і робітники підприємства, а й держава, оскільки за допомогою податків, сплачених підприємством, держава виконує свої основні функції. Таким чином, можна стверджувати, що позитивний фінансовий результат, тобто прибуток підпри-

Рис. 1. Способи визначення прибутку як кінцевого результату діяльності підприємства

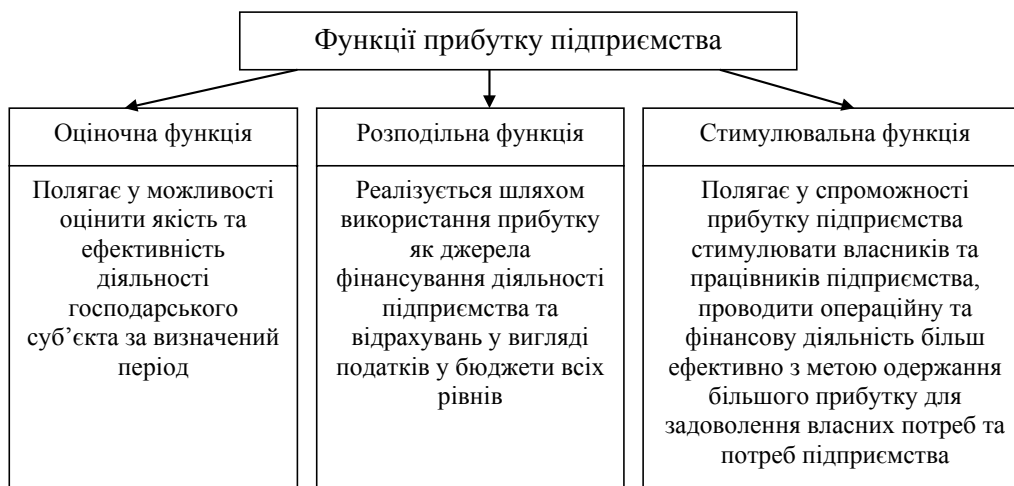

Рис. 2. Функції прибутку підприємства

емства, впливає на соціально-економічний розвиток країни загалом, тому ця економічна категорія потребує постійного всебічного вивчення в сучасних умовах розвитку економіки держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Мардус Н.Ю. Уточнення сутності фінансових результатів та прибутку підприємства в обліку / Н.Ю. Мардус // Вісник НТУ «ХПІ». – 2014. – № 66(1108). – С. 23–28.
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. № 436 – IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/436-15>.
3. Бланк И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2007. – 765 с.
4. Гетьман О.О. Економіка підприємства: [навч. посібн.] / Гетьман О.О., Шаповал В.М. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
5. Мочерний С.В. Політична економія: Навч. посіб. / С.В. Мочерний, Я.С. Мочерна. – 2-ге вид; випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 684 с.
6. Патарідзе-Вишинська М.В. Визначення та облік фінансового результату: вітчизняний і зарубіжний досвід / М.В. Патарідзе-Вишинська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2016. – № 2. – С. 25–37.
7. Поддєрьогін А.М., Білик М. Д., Буряк Л.Д., та ін.; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 6-те вид., перероб. та допов. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.
8. Скалюк Р.В. Економічний механізм управління фінансовими результатами промислових підприємств: теоретичні основи забезпечення функціонування // Економічний вісник Донбасу № 2(24), 2011. – С. 86–93.